

Zadatak i delatnost SiS-a, Statens institutionsstyrelse

Državna uprava za lečenje po ustanovama (SiS) je državni organ čiji je zadatak lečenje mladih uzrasta od 12 do 21 godinu iz socijalnih razloga kao i lečenje odraslih alkoholičara i narkomana.

Lečenje se najčešće obavlja bez saglasnosti pojedinca na osnovu LVU (Zakona o lečenju mladih), LVM (Zakona o lečenju alkoholičara i narkomana) kao i SoL (Zakona o socijalnoj službi). SiS je takođe nadležan za izvršnost kazni za mlade uzrasta od 15 do 17 godina koji su osuđeni za krivična dela na osnovu LSU (Zakona o izvršnosti disciplinskog lečenja mladih po ustanovama).

Delatnost se obavlja u bliskoj saradnji sa opštinskom socijalnom službom.

SiS ima više od 40 ustanova širom zemlje. Za mlade postoji ca. 700 mesta a za odrasle alkoholičare i narkomane ca. 350 mesta. Ustanove SiS-a imaju veliki broj zaposlenih a mnogo različitih stručnih grupa sudeluju u delatnosti u cilju efikasnog i kvalitetnog lečenja.

U zadatak SiS-a spada i nadzor nad delatnosti u različitim ustanovama u režiji SiS-a. Štab za nadzor i praćenje SiS-a vrši nadzor nad posebnim disciplinskim domovima za maloletnike kao i nad LVM-domovima. Nadzor se vrši kako u obliku redovnog/planiranog nadzora tako i kada zbog nekih posebnih događaja postoji poseban razlog za nadzor.

SiS takođe ima i obimnu istraživačko-razvojnu (FoU) delatnost. Naučni savet raspodeljuje državne dotacije za istraživanje raznim projektima pri nezavisnim univerzitetima i visokim školama. U okviru kako FoU-delatnosti tako i redovne delatnosti po ustanovama, sakupljen je visoki nivo znanja i iskustva u vezi kategorija lica kojoj se SiS obraća.

Delatnost se finansira i državnim dotacijama i doprinosima za lečenje. SiS postoji kao državni organ od 1993. godine. Pre toga su ovu delatnost obavljali opštine, sreske opštine i opštinski savezi.

Direkcija je locirana u Štokholmu i sadrži funkcije za administrativnu i stratešku podršku.

Lečenje alkoholičara i narkomana

Klijentela lečenja razne vrste zloupotrebe se sastoji od lica koja zloupotrebljavaju alkohol, narkotike ili i jedno i drugo. Obično iza sebe imaju dugi period zloupotrebe. Cilj lečenja na osnovu LVM (Zakona o lečenju alkoholičara i narkomana u određenim slučajevima) jeste prekinuti zloupotrebu alkohola i droga koja ugrožava život klijenta kao i motivisati klijenta na lečenje u dobrovoljnom obliku.

Osnov za stavljanje pod nadzor i zaštitu na osnovu LVM je LVM-prijava socijalnoj službi od strane, na primer, lekara, socijalnog radnika ili člana uže porodice klijenta. Zatim socijalna služba sprovodi LVM-ispitivanje i ako ispitivanje pokaže da postoji potreba za lečenjem na osnovu LVM, zahtev se šalje dalje sreskom upravnom sudu. Sreski upravni sud donosi odluku o prisilnom lečenju. Obično sreski upravni sud odobrava skoro svaki ovakav zahtev.

Boravak u LVM-domu traje najviše šest meseci, a treba što pre da se pretvori u ambulatno lečenje. Boravak obično počinje sa lečenjem od trovanja kao i ispitivanjem problema i potreba alkoholičara ili narkomana. Faza ispitivanja često uključuje razgovore sa psihologom, testiranja sposobnosti kao i socijalno i psihijatrijsko ispitivanje a rezultat svega toga je individualni plan lečenja.

Metode lečenja i motivacija variraju od LVM-doma do LVM-doma i polaze od potreba pojedinog klijenta. Motivisan intervju, terapija u dvanaest koraka, treniranje socijalne sposobnosti kao i terapija koja jača ja klijenta su samo nekoliko oblika terapija koja se koriste. Važan deo lečenja predstavljaju lična podrška i razgovor u grupi, kao i učestvovanje u dnevnim aktivnostima ustanove.

LVM-domovi SiS-a su usmereni prema različitim kategorijama lica. Postoje LVM-domovi za, na primer, alkoholičare ili narkomane sa psihijatriskim dijagnozama, koji su naklonjeni nasilju, koje su trudne ili koji imaju posebnu potrebu za negom. LVM-domovi primaju ili muškarce ili žene.

U zadnjih nekoliko godina hospitalno lečenje alkoholičara i narkomana je predmet strukturnih izmena. Broj mesta u LVM-domovima je drastično opao kao direktna posledica smanjene potražnje od strane socijalnih službi. Dugi period zloupotrebe alkohola ili droge se obično ne može prekinuti samo kratkotrajnim boravkom u LVM-domu. Izgraditi dobru saradnju sa socijalnom službom u opštini u kojoj je alkoholičar ili narkoman nastanjen, članovima uže porodice i drugima veoma je važno da bi se mogao postići rezultat sa teškom grupom alkoholičara i narkomana koja je danas aktualna u hospitalnom lečenju alkoholičara i narkomana.

Zbrinjavanje mladih

Mladi koji su zbrinuti u posebnim disciplinskim domovima za maloletnike su stavljeni pod nadzor i zaštitu na osnovu LVU (Zakona sa posebnim odredbama o zbrinjavanju mladih) ili na osnovu SoL (Zakona o socijalnoj službi).

Kada se dete ili mlado lice zbrinjava u okviru SiS-a, opštinska socijalna služba je obično pre toga isprobala niz raznih mera. Radi se, između ostalog, o smeštaju u porodičnim prihvatilištima ili u opštinskim ili privatnim ustanovama. Očigledna razlika između posebnih disciplinskih domova za maloletnike SiS-a i drugih vrsta ustanova jeste veliki broj zaposlenih u okviru delatnost SiS-a kao i mogućnost korišćenja mesta koja se mogu zaključavati.

Osnov za zbrinjavanje na osnovu LVU može da bude ili da roditelji mladog lica ne mogu mu pružati podršku koja je potrebna za dobro odrastanje (član 2., tako zvani slučajevi sredine) ili da mlado lice živi destruktivnim životom uz, na primer, zloupotrebu alkohola ili droga ili uz kriminalnu delatnost (član 3., tako zvani slučajevi ponašanja). Takve neprilike mogu dovesti u opasnost zdravlje ili razvoj mladog lica a da zbog toga nije moguće pružiti potrebno lečenje dobrovoljnim putem.

Sreski upravni sud donosi odluku o stavljanju pod nadzor i zaštitu, nakon prethodnog ispitivanja, a po zahtevu opštinske socijalne službe. U akutnim slučajevima predsednik saveta za socijalna pitanja ima pravo donošenja odluke o momentalnom stavljanju pod nadzor i zaštitu, ali uz potvrdu sreskog upravnog suda.

U posebnim disciplinskim domovima za maloletnike pruža se lečenje i terapija deci i mladima uzrasta od 12 do 21 godina. Boravak u domu počinje, po pravilu, sa fazom ispitivanja koja traje ca. dva meseca. U toku ovog perioda vrši se kvalifikovano ispitivanje problema i porekla mladog lica. Polazeći od tog ispitivanja izrađuje se individualni plan lečenja koji na najbolji način treba da zadovolji probleme i potrebe pojedinca.

Metode lečenja variraju od doma do doma i polaze od potreba pojedinca. Nekoliko primera raznih vrsta lečenja su terapija na osnovu sredine, kognitivna terapija ponašanja kao i porodična terapija. Mnogi domovi za maloletnike takođe koriste terapiju od dvanaest koraka s obzirom da mnogo mladih imaju teške probleme zloupotrebe alkohola ili droge. Važan deo lečenja predstavlja školovanje. Mnogi mladi imaju loše iskustvo iz redovne škole a u domovima za maloletnike SiS-a imaju mogućnost da upotpune svoje obrazovanje. Nastava se obavlja u vrlo malim grupama uz veliki broj nastavnika. U svim domovima za maloletnike SiS-a se može dobiti nastava na nivou osnovne škole a neki pohađaju i nastavu na nivou srednje škole.

Dužina boravka u posebnim disciplinskim domovima za maloletnike SiS-a varira od nekoliko sedmica kod akutnog smeštaja do nekoliko godina kod smeštaja u cilju lečenja. Cilj lečenja jeste da se dete osposobi toliko da se može vratiti svojoj roditeljskoj kući ili vidu stanovanja u sopstvenoj režiji. Iz tog razloga savet za socijalna pitanja treba pratiti lečenje i razmatrati/preispitivati svakih šest meseci da li je lečenje još uvek potrebno ili da li može prestati.

Zajedničko za sve vidove zbrinjavanja jeste mogućnost bliskog kontakta među licima koja su primljena na lečenje i osobljem ustanove. Broj zaposlenih je vrlo veliki, što omogućava efikasno lečenje koje polazi od potreba pojedinca. Pomoću raznih istraživačkih projekata i posebne ankete socijalne službe sprovodi se stalno praćenje i vrednovanje kvaliteta delatnosti.

Disciplinsko lečenje mladih po ustanovama

Od 1. januara 1999. godine izmenjen je sistem krivičnih sankcija za mlade prestupnike. Jedna od novina je bilo disciplinsko lečenje mladih po ustanovama. SiS je nadležan za izvršnost disciplinskog lečenja mladih u posebnim disciplinskim domovima za maloletnike.

Nova krivična sankcija znači da mladi uzrasta od 15 do 17 godina koji počine ozbiljna krivična dela mogu biti osuđeni na disciplinsko lečenje mladih po ustanovama umesto zatvora.

Nova krivična kazna je vremensko određena kazna, ali istovremeno znači da se lečenje stavlja u prvi plan s obzirom da se vreme koje osuđeni provede u domu za maloletnike koristi za lečenje i terapije.

Samo krivično delo, a ne potreba za lečenjem, presudno je za dužinu kazne – a time i lečenja, koje može trajati sve od 14 dana do četiri godine. I u ovim slučajevima opštinska socijalna služba ima sveobuhvatnu odgovornost za mlade koji su smešteni po posebnim disciplinskim domovima za maloletnike. SiS, u saradnji sa socijalnom službom, odlučuje gde će osuđeno lice biti smešteno kao i kako treba planirati i sprovesti izvršnost kazne.

Mladi koji su ranije osuđivani na kaznu zatvora imaju slične probleme kao i mladi koji su lečeni na osnovu LVU. To je pokazalo istraživanje. To znači da bez obzira da li se mladi nalaze na lečenju na osnovu LVU ili su osuđeni na disciplinsko lečenje mladih po ustanovama, najverovatnije su im potrebne mere lečenja protiv zloupotrebe alkohola ili droga, kriminala kao i problema odnosa sa drugima i problema u školi.

Zato se osuđeni mladi zbrinjavaju u okviru redovne delatnosti SiS-a koliko je to moguće, kako bi i oni mogli koristiti raznovrsnu ponudu lečenja SiS-a. Prilikom smeštaja treba, međutim, uzeti u obzir potrebu društva za zaštitom, vrstu krivičnog dela, dužinu kazne kao i naklonjenost mladog lica prema bekstvu.

Puštanje mladog lica u društvo može se vršiti u toku vremena izvršnosti kazne a planira se u bliskoj saradnji sa socijalnom službom. Mladi, međutim, ne mogu stanovati u sopstvenom stanu ili u roditeljskom domu s obzirom da to može oslabiti sadržinu krivične sankcije.